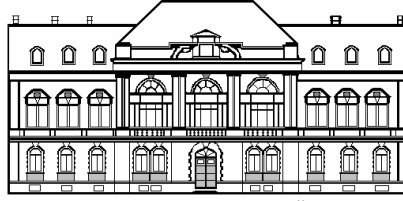

MISKOLCI
EGYETEM
UNIVERSITY OF MISKOLC

MANVE

MTA MISKOLCI TERÜLETI
BIZOTTSÁGA

**FORDÍTÁS ÉS AMI UTÁNA TÖRTÉNIK:
JAVÍTÁS, LEKTORÁLÁS, UTÓSZERKESZTÉS,
ÚJRAFORDÍTÁS**

XV. Miskolci Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia

ABSZTRAKTFÜZET

Szerkesztette: Barna László
A konferencia időpontja: 2023. január 12.

PLENÁRIS ELŐADÁSOK

Prof. Dr. Kappanyos András

egyetemi tanár

Miskolci Egyetem, BTK, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, Magyar Irodalomtudományi Tanszék;

tudományos tanácsadó, osztályvezető, igazgatóhelyettes

MTA, Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Irodalomtudományi Intézet, Modern Magyar Irodalmi Osztály

kappanyosa@t-online.hu

Kényszer és kihívás. Mivégre fordítunk újra?

A magyarországi művelt köztudat az újrafordítást még nem a maga helyén értékeli. Aki a fordítást pusztán mechanikus átkódolásként képzei el, az az újrafordításban csak hibajavítást lát, holott a klasszikus szövegek időközönkénti revíziójában a lokalizálható referenciális hibák ritkán játszanak döntő szerepet, ráadásul előbb-utóbb az adott korban ünnepezt és hibátlannak tekintett szövegekre is sor kerül. A mechanizmus megértéséhez a kultúra összetett, diszkurzív működésének és a klasszikus műalkotások sajátos létmódjának átgondolása szükséges. Az állandónak tételezett kulturális artefaktumok használatai sajátos hierarchiában épülnek egymásra, és ebben kiemelt szerepet játszik az újrafordítás, amely dinamikusan megújítja a relevanciájukat, miközben biztosítja statikus referenciapontként való fennmaradásukat.

Király Krisztián

a Hunnect Kft. helyettes ügyvezető igazgatója

kkiraly@hunnnect.hu

Az utószerkesztés szerepe a szakfordításban

2021-re a világ 100 legnagyobb nyelvi szolgáltatójából 91 nyilatkozott úgy, hogy használ gépi fordítást a folyamatai részeként, így az utószerkesztési feladatok az ellátási lánc minden szintjén a hétköznapiak részévé válnak.

A magas minőségi igényű fordítások piacán a fordítás–lektorálás–minőség-ellenőrzés folyamatában az utószerkesztés látszik átvenni a fordítás helyét. A szakfordítók közel 70%-a találkozott már valamilyen formában utószerkesztési feladattal, 30%-uk pedig önként építi bele a folyamataiba.

A gépi fordítások használatának célja azonban nem a szakfordító kiváltása, hanem egy újabb, a fordítási memóriához és terminológiai adatbázishoz hasonló fordítástámogató eszköz biztosítása, amely növeli a szakfordító termelékenységét.

Dr. Robin Edina

egyetemi adjunktus, fordító- és tolmácsolásért felelős intézetigazgató-helyettes Eötvös Lóránd Tudományegyetem, BTK, Nyelvi Közvetítés Intézete, Fordító- és Tolmácsolás Tanszék

robin.edina@gmail.com

Szakfordítások lektorálása – jelen és jövő: a lektorálás helye és szerepe a fordítási folyamatban

Az elmúlt évtizedekben a fordítóipar forradalmi változásokon ment keresztül elsősorban a minőségbiztosítás és a technológiai eszközök alkalmazása terén. A fordítási szolgáltatásokra vonatkozó szabványok megjelenése óta a lektorálás a szakfordítási folyamat kötelező részévé vált a minőségbiztosítás egyik legfőbb eszközeként. A jelen előadás áttekintést nyújt a lektorálás fordítási folyamatban betöltött szerepéről, minőségi kritériumairól és a lektori beavatkozásokról. Végezetül szó esik arról is, hogyan befolyásolja a nyelvtechnológia fejlődése a lektorálást, feltéve a kérdést, vajon szükségesnek tekinthető-e még a lektorálás a gépi fordítás és az utószerkesztés korában.

Dr. Ugrin Zsuzsanna

fordító, terminológus

az Európai Unió Tanácsa Főtitkárságának Fordítószolgálat, Magyar Osztály

ugrinzsuzsa@gmail.com

A hallgatói fordítások javításától a lektorálásig: célok, módszerek és technológia

Míg az oktatás, képzés keretei között a fordítások „javítása” voltaképpen inkább kódok és jelek beszúrását jelenti (azaz csak a tényleges javítás ösztönzője), addig a szöveg professzionális környezetben való, konkrét kijavítását már lektorálásnak nevezzük. Az előadás célja elsősorban annak feltárása, hogy e két közegben milyen célból és mely (pedagógiai, illetve technológiai) eszközökkel történik a fordítások korrekciója, illetve hogy a kétféle folyamat között milyen átfedések, átmenetek és kölcsönhatások léteznek. Az összevetés – az előadó szakmai tapasztalatára építve – négy helyzetben: a nyelvoktatás/nyelvvizsga, a fordítóképzés és a fordítóipar keretében, valamint az Európai Unió Tanácsa Főtitkárságának fordítási részlegén zajló javítási és lektorálási folyamatokat állítja egymás mellé. Az utóbbi néhány évben ezek mindegyikénél megjelent és egyre inkább tért nyer az automatizálás és a mesterséges intelligencia alkalmazása: az előadás az ezek által felvetett kérdésekre is kitér.

SZEKCIÓ-ELŐADÁSOK

Dr. Bajzát Tünde

egyetemi docens

Miskolci Egyetem, Idegennyelvi Oktatási Központ

tunde.bajzat@gmail.com

Nemzetközi hallgatók magyarországi tapasztalatai a sztereotípiá, előítélet és rasszizmus témakörében

A hallgatói mobilitási programban résztvevő külföldi diákok száma egyre nagyobb mértékben növekszik Magyarországon. Ez a növekedés különösen jelentős azon nemzetközi hallgatók körében, akik a Stipendium Hungaricum Program keretében tanulnak magyar felsőoktatási intézményekben.

A különböző országokból, eltérő kulturális háttérrel és anyanyelvvel rendelkező külföldi hallgatóknak Magyarországon számos olyan különbséggel kell szembenéznük, amely félreértésekhez, problémákhoz, vagy akár negatív tapasztalatokhoz vezethetnek. Ezért a tanulmány célja, hogy feltárja a külföldi hallgatók magyarországi tapasztalatait a sztereotípiákkal, előítéletekkel és rasszizmussal kapcsolatban.

Az előadás első része a kutatás elméleti háttérét, módszerét és résztvevőit ismerteti. A második rész a magyarországi felsőoktatási intézményekben tanuló külföldi hallgatók körében végzett empirikus kutatás eredményeit mutatja be.

Barna László

egyetemi tanársegéd

Miskolci Egyetem, BTK, Modern Filológiai Intézet, Német Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék

laszlo.barna@uni-miskolc.hu

Újragondolások – Szemelvények Szabó Lőrinc újrafordításaiból

Szabó Lőrinc – elsősorban Kabdebó Lóránt irodalomtörténeti munkásságának köszönhetően – mára elnyerte kiérdemelt kanonikus költői pozícióját a 20. század magyar irodalmában. Költői minőségét csupán műfordítói teljesítménye múlja felül: hazai viszonylatban kétségtelenül ő a 20. század egyik legkiválóbb műfordítója, s ezzel a magyar fordítástudományi diskurzus is egyetért. Irodalmi fordításait – az 1919 és 1921 közötti fiatalkori éveiben készített átültetéseinek a kivételével – lelkiismeretes módszerességgel készítette. E tudatosságról árulkodik a saját fordítói elképzeléseit tartalmazó kritikai megszólalásai (pl. *A műfordítás öröme*, *A fordító az Ahogy tetszről*, *Babits Goethe fordításáról*, *Tóth Árpád Wilde-fordítása*, *Az én könyvtáram*) és a műfordítás-köteteinek előszavai (az *Örök Barátaink* kiadásainak bevezetői) mellett egy autográf, eddig kiadatlan vázlat is, amelynek vonatkozó részeit az előadás során szemléltetem. A Szabó Lőrinc műfordítói elképzeléseit tartalmazó vázlat bemutatása közben a műfordító–költő néhány újrafordított fordítássszövegével illusztrálom fordítói igényességét, jelesül, hogy élete végén, 1956–57-ben több fordításművének részeit is újragondolta.

Bazsóné Dr. Sörös Marianna

tanszékvezető egyetemi docens

Miskolci Egyetem, BTK, Modern Filológiai Intézet, Német Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék

soresm69@gmail.com

Dialógusban az íróval: Elias Canetti önéletrajzának fordítása

A Nobel-díjas író önéletrajzi trilógiájának kötetei már az író életében megjelentek magyarul. Elias Canetti önéletrajzának három kötete egy becsvágyó fiatalember íróvá válásának folyamatát mutatja be, és a kötetek címei ennek a fejlődésnek a három fő szakaszát jelölik ki: a nyelv és a beszéd elsajátítását (*A megőrzött nyelv*), az odafigyelés, a hallás megtanulását (*A hallás iskolája*) és a látás képességének fejlesztését (*A szemjáték*). Tanulmányomban azt szeretném megvizsgálni, hogy milyen fordítói nehézségekkel szembesültek a három kötet fordítói: Sárközy Elga, Halasi Zoltán és Kertész Imre. A Canetti szövegek átültetésének nehézségei jelentős részben abból a sokrétű kulturális közegből adódnak, amelyek a szerző életét és munkásságát meghatározták. A bulgáriai Ruszcsuk színes nyelvi forrása és mesevilága, Manchester, majd Lausanne, Bécs, Zürich és Frankfurt mind olyan helyszínek, amelyek Canetti önéletrajzában többletjelentéssel bírnak, és nyelvileg is kihívás elé állítják a kötetek fordítóit.

Dr. Bodnár Ildikó

nyugalmazott egyetemi docens

Miskolci Egyetem, BTK, Modern Filológiai Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék

ildikobodnar@gmail.com

Irodalmi szövegek újrafordítása

Napjainkban reneszánszát éljük az irodalmi szövegek újrafordításának. A gyakorlat mellett (a könyvesboltok polcain egyre több ilyen kötetel találkozunk) a kapcsolódó elméleti anyagok sokasága is megjelent például az interneten, akár hosszabb tanulmányok formájában is. Rövid bevezetőmben ezekre is utalok.

Ugyanakkor figyelni kell arra, hogy az újrafordítás szónak két értelme is van, amit a német, a francia és az angol megfelelőik jól kifejeznek. Mi tehát a különbség újrafordítás₁ és újrafordítás₂ között? Ugyanazon szöveg újra lefordítása a *Neuübersetzung*, a visszafordítása valamely szövegnek az eredeti nyelvre a *Rückübersetzung*. A franciában erre a kettősségre a *retraduction* és a *rétrotraduction* szópár, az angolban pedig a *retranslation* és a *back translation* megfelelők terjedtek el. Én a tanulmányban az újrafordítást a második, azaz *Rückübersetzung*, *back translation*, illetve a *rétrotraduction* értelmében használom a következőkben. Az újrafordításnak az eredetivel való összevetése újabban elég sokszor előforduló gyakorlat, szintén egyre terebélyesedő szakirodalommal, de semmiképpen nem a versek körében.

Karinthy jól ismert paródiája után valódi visszafordításokat elemzek az irodalmi alkotások világából. Elsőnek Verlaine *Chanson d'automne* című verse egyik magyar fordításának Guillaume Métayer által készített újrafordítását mutatom be, majd Goethe *Über allen Gipfeln* című remekét egy japán nyelvű versből történő visszafordítás nyomán elemzem, és ismertetek egy kísérletet, amely egy kortárs francia szerző, Gérard Macé több rövid alkotása alapján zajlott a közelmúltban. Szólok az indítatásokról és a kapott, illetve várható eredményekről is.

Dr. Czeller Mária

intézetigazgató egyetemi docens

Debreceni Egyetem, GTK, Gazdasági Szaknyelvi Kommunikációs Intézet

czeller.maria@econ.unideb.hu

Dr. Farkas János

nyelvtanár

Debreceni Egyetem, GTK, Gazdasági Szaknyelvi Kommunikációs Intézet

farkas.janos@econ.unideb.hu

Dr. Hajdu Zita

egyetemi adjunktus

Debreceni Egyetem, GTK, Gazdasági Szaknyelvi Kommunikációs Intézet

hajduzita2021@gmail.com

Dr. Lázár Tímea

nyelvtanár

Debreceni Egyetem, GTK, Gazdasági Szaknyelvi Kommunikációs Intézet

lazar.timea@econ.unideb.hu

Dr. habil. Tar Ildikó

habilitált egyetemi docens

Debreceni Egyetem, GTK, Gazdasági Szaknyelvi Kommunikációs Intézet

ildikotar@econ.unideb.hu

Interkulturális kommunikációs kompetenciák vizsgálata az egyetemi nyelvoktatás fontosságának vetületében

Hallgatói kvantitatív kutatásunk nagymintás kérdőíves megkérdezést alkalmazott egyetemi hallgatók körében az interkulturális kommunikációs kompetenciák és az egyetemi idegen nyelvoktatás fontossága közötti összefüggések felmérése végett. Ebből a célból sor került egy saját kérdőív összeállítására és a hallgatók körében történő alkalmazásra. A kérdések között szerepelnek számszerű és attitűd-kérdések, melyek megválaszolása az 5-jegyű Likert-skálával történt. A kérdőívben használt állítások megfogalmazása az interkulturális kommunikációs kompetenciák mérésére használt mérőeszközök alapján történt. Az állítások tartalmazták azokat a dimenziókat és attitűdöket, amelyeket vizsgálni lehet e kompetenciák felmérése során. A vizsgálat változóinak összefüggésvizsgálatához nem paraméteres statisztikai eljárást, a Pearson-féle chi-négyzet próbát alkalmaztuk. Kutatásunk során sikerült feltárnunk számos tapasztalati és elméleti/feltételes gyakorisági tábla közötti szignifikáns eltérést és összefüggést az egyetemi nyelvoktatás fontossága és a különböző kommunikációs kompetenciák között.

Prof. Dr. Cs. Jónás Erzsébet

professor emeritus, az MTA doktora

Nyíregyházi Egyetem, BTMK, Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet

csjonase@gmail.com

Az újrarendezés inspirációja: a szövegjelentés és a nyelvhasználat változása

2022-ban Soproni András fordításában új Puskin-kötetet vehetett kezébe a magyar olvasó *Szabadság árva magvetője* címmel. Az orosz klasszikus művei magyarul Szabó Lőrinc, Áprily Lajos, Képes Géza, Rab Zsuzsa és mások fordításában már a huszadik század közepén beépültek a magyar olvasók világirodalmi ismereteibe. Az ezredforduló környékén új megszólalásban kerültek közel hozzánk ismét Puskin sorai Galgóczy Árpád tolmácsolásában. Galgóczy, aki megjárta a Gulágot, bevallása szerint fordításaiban csupán médiumként közvetítette mindazt a tartalmat, amit a munkatáborok orosz értelmiségi foglyai az akkor szinte

tinédzser korú, fogékony magyar fiatal szívébe és nyelvébe Puskin lírájából csepegtettek. Most, 2022-ben egy újabb korosztály képviselője, az immár közel száz orosz, főleg prózai fordítást elkönyvelő Soproni András nyúlt száz Puskin-vers újrafordításához. Mi tükröződik ezekben az újjászületett versszövegekben? Új szövegjelentés felfedezése? Vagy a mai magyar nyelvhasználat változásai? Erre próbálunk magyarázatot adni a kognitív pragmatika, a kultúraszemiotika és a poétika keretein belül.

Dr. habil. Dobos Csilla

habilitált egyetemi docens

Miskolci Egyetem, BTK, Modern Filológiai Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék

doboscsilla52@gmail.com

Néhány gondolat a könnyen érthető kommunikációról: fordítás KÉK-regiszterbe, lektorálás KÉK-regiszterben

Kováts Laura Rozália *Belső tenger* című könyve (Partvonal Könyvkiadó, 2021) Magyarországon az első olyan nem szakmai kiadvány, amelyben a történetet könnyen érthető kommunikációs regiszterben (KÉK-regiszterben) készült összefoglaló szöveg, ún. KÉK Összefoglaló zárja. A kommunikációs akadálymentesítésnek ez a formája a globális intralingvális fordítás egyik speciális típusaként értelmezhető.

Az előadásban a KÉK-regiszterbe történő nyelven belüli fordítás ismérveit és alapvető sajátosságait vizsgálom, kiemelt figyelmet fordítva a célcsoportfüggő fordítástechnikai átalakításokra, műveletekre. Bemutatásra kerül továbbá az ún. tapasztalati szakértők szerepe a könnyen érthető kommunikációval készült szövegek lektorálásában.

Dr. Doró Katalin

egyetemi docens

Szegedi Tudományegyetem, BTK, Angoltanár-képző és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék

dorokati@lit.u-szeged.hu

Alkalmazott nyelvészeti folyóiratcikkek angol nyelvű összefoglalóinak retorikai szerkezete: magyar és nemzetközi összehasonlítás

Korábban számos kutatást végeztek absztraktok szerkezeti és nyelvi megformáltságáról; ezek leginkább nagy nemzetközi folyóiratok angol nyelvű cikkeihez tartozó angol összefoglalóikra fókuszáltak.

A jelen előadás két neves alkalmazott nyelvészeti folyóiratban megjelent cikkek angol nyelvű összefoglalóinak retorikai szerkezetét vizsgálja egy 10 éves periódusban. A nemzetközi melletti magyar korpusz, a fentiekkel ellentétben, olyan összefoglalókat tartalmaz, melyek magyar cikkek mellett csak angol összefoglalókat közöltek, ezért ezeket nem lehet vizsgálni fordítási szempontból. Mindkét korpusz 30–30 absztraktján manuális mozzanatelemzést végeztem.

Az eredmények azt mutatják, hogy a magyar folyóirat összefoglalói hasonló arányban használják a három és a négy mozzanatból felépülő absztraktokat, mint a nemzetközi publikációk. Ugyanakkor nagyobb hangsúly kerül a bevezetésre, de kevesebb a módszerekre, eredményekre és azok értelmezésére, mint a nemzetközi folyóiratban publikált tanulmányoknál.

Dr. Eszenyi Réka

egyetemi adjunktus, szakfordító

Eötvös Lóránd Tudományegyetem, BTK, Fordító- és Tolmácsképző Tanszék

eszenyi.reka@btk.elte.hu

A fordító 21. századi profilja és ami a jövőben vár rá: fordítás, utószerkesztés, láthatóbbá válás

Az elmúlt két évtizedben több modell fordítói kompetenciamodell született (PACTE 2003, EMT 2009, 2017). Az utóbbi évek modelljei elsősorban a digitális kompetencia bővítésére fókuszáltak (Nitzke et al. 2019, EMT 2022), hiszen a jelen időszak gyors változásai ezt helyezik a nyelvi közvetítéssel foglalkozók és a fordítástudományt kutatók figyelmének fókuszába. Sokan a vészharangokat kongatják, igaz, eltérő okokból. Egyrészt felmerül a szakmabeliek azon aggálya, hogy a gépi fordítás fejlődésével és elterjedésével csökken a magas minőségű, pontos fordítások iránti igény. Másrészt a fordítások laikus, a fordítás munkafolyamatait nem ismerő felhasználói gyakran utalnak rá, hogy csak idő kérdése, és hamarosan nem lesz szükség humán fordítókra, hiszen a gépi fordító gyorsan és ingyen, vagy legalábbis olcsón elvégzi majd a fordítást helyettük. A fent vázolt helyzet különösen aktuálissá teszi a fordító szerepének újragondolását, és azon lehetőségek számbavételét, amelyek segítik a fordítói szakma láthatóbbá tételét, presztízsének erősítését.

Fajt Balázs

egyetemi tanársegéd

Budapesti Gazdasági Egyetem, PSZK, Pénzügyi és Gazdálkodási Szaknyelvek Tanszék

fajt.balazs@uni-bge.hu

Szaknyelvet tanuló egyetemisták szabadidős angol nyelvű tevékenységei és a nyelvtanulási motiváció és az idegen nyelvi szorongás néhány összefüggése

Globalizált világunkban az üzleti élet domináns nyelve az angol, így a gazdasági szakon tanuló egyetemisták számára is fokozaton felértékelődik az angol nyelv, illetve maga az angolnyelvtanulás is, hiszen a munkavégzés során egyre több vállalatnál és szervezetnél elvárássá válik az angol nyelv legalább kommunikációs szintű ismerete. Az üzleti élet mellett az legtöbb új információhoz is angol nyelven férhetünk hozzá és a legfrissebb multimédiás tartalmak is leginkább angol nyelvűek. A számos angol nyelvű tevékenység kétségtelenül hozzájárulhat az angol nyelvtudás fejlesztéséhez és kapcsolatba hozható az idegennyelv-tanulási motivációval is, hiszen a nyelvtanuló a jobb megértés eléréséhez motiváltabbá válhat saját idegennyelvtudásának fejlesztésére. Jelen előadás célja, hogy bemutassa, hogy az angol gazdasági szaknyelvet tanuló egyetemisták milyen angol nyelvű szabadidős tevékenységeket végeznek, és ezen tevékenységek milyen hatással vannak az idegen nyelvtanulási motivációra, valamint az idegen nyelvi szorongásra. A vizsgálati eredmények azt mutatják, hogy minél több angol nyelvű szabadidős tevékenységet végez egy tanuló, annál motiváltabb és annál kevésbé szorong.

Dr. Götz Andrea
szabadúszó fordító
drgoetz.a@gmail.com

Új fordítói munkakörök és feladatprofilok a gépi fordítás korában

A jelen előadásban a nyelvviszolgáltató-piacon a (neurális) gépi fordítás hatására újonnan megjelent leggyakoribb feladatprofilokat mutatom be. Az előadás célja gyakorlati áttekintést adni a gépi fordításhoz köthető jelenlegi munkafolyamatokról és feladatokról, valamint azon gépi fordításra épülő vagy ahhoz kötődő eszközökről, amelyek segíthetik a szabadúszó fordítók munkáját. Az előadás részletesen bemutatja – valós példákkal szemléltetve – az ún. könnyű és teljes utószerkesztés felhasználási területeit, minőségi elvárásait, díjazását, előnyeit és problémáit, az emberi és az utószerkesztett fordítás lektorálásának különbségeit, az előszerkesztés eljárását, a gépi fordítás és utószerkesztés emberi értékelését, a SEO-fordítást, valamint az olyan komplex munkaköröket, mint a nyelvi vezető vagy tanácsadó. Az előadás emellett arra is javaslatot tesz, hogyan lehetne ezeket az új feladatköröket hatékonyan integrálni a fordítóképzésbe.

Hardiné Dr. Magyar Tamara

nyelvtanár
Széchenyi István Egyetem, Idegen Nyelvi Oktatási Központ – Győr
tamara@sze.hu

Politikai nyelvhasználat a vallás nyelvében. Köszöntések és intelmek

A politika nyelvhasználati módjának létezik egy kevésbé ismert és kutatott területe, ez az egyes felekezetek és egyházi vezetők diplomáciai, politikai, valamint közéleti jellegű szóban elhangzott és leírt üzenetei. A vizsgálat az üzenetek közlőit, a közlők: egyházi vezetők, lelképásztorok, pápa szándékait, a közlés céljait, a közlést a hallgatókra és olvasókra irányuló hatásait vizsgálja többféle, szószemantikai, pragmatikai, valamint stilisztikai elemzések útján.

Dr. Illésné Dr. Kovács Mária

egyetemi docens, dékán
Miskolci Egyetem, BTK, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, Magyar Nyelvtudományi Tanszék
illesnekovacs.maria@uni-miskolc.hu

Dr. Kecskés Judit

egyetemi docens, dékánhelyettes
Miskolci Egyetem, BTK, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, Magyar Nyelvtudományi Tanszék
judit.kecskes@uni-miskolc.hu

A lektorálás szerepe a *Wörterbuch Österreichisches Deutsch–Ungarisch = Osztrák–magyar szótár* szerkesztésében

Az előadás fókuszában a *Wörterbuch Österreichisches Deutsch–Ungarisch = Osztrák–Magyar szótár* (Kriston 2021) magyar lektorálási folyamatának bemutatása áll. Az Osztrák–Magyar Akció Alapítvány támogatásával megjelentetett szótár rövid könyvészeti bemutatását követően az előadók ismertetik azt a kooperációs folyamatot, amelynek részeként a lektorok megismerték a szótár céljait és a szerkesztési koncepcióját, kijelölték és megosztották a lektorálás feladatait. Majd rávilágítanak arra, hogy a szócikkek lektorálása olyan közös

feldolgozási folyamat, amely a szociológiában és a pszichológiában alkalmazott szupervízió fogalmához áll közel, amelyben a lektorok saját kontrasztív nyelvészeti ismereteiket átkeretezték, s újabb publikációk, kutatások irányát jelölték ki.

Dr. Kis Ádám

nyugdíjas könyvkiadó
adam.kis@szak.hu

Fordítás és szerkesztés kombinált gépi eszközökkel (CAT+MT)

Orosz emlékiratokat fordítok Memoq környezetben, DeepL gépi fordító felhasználásával. Következésképpen fordítóirodai szóhasználatot lektorálást végzek, kiadói kategóriákkal kiadói és olvasószerkesztést – a forrásszöveg permanens figyelésével. Ennek során találkozom olyan jelenségekkel, amelyek figyelemre méltóak, érdemes őket összevetni mások tapasztalataival, emellett esetleg tippet adhatok a fiatalabbaknak egy-egy probléma részletesebb vizsgálatára. Az előadás főbb témacsoportjai a következők:

1. Az eszközök és a technológia rövid ismertetése.
2. Élénkítésül – a gépi fordító inkább elgondolkodtató, mint neveléses lapsusai. A DeepL neurális fordító, ezért szövegformálási hibával alig találkozom, azonban elgondolkodtató, hogy miért éppen az adott opciót választotta a gép.
3. A Memoq felhasználása speciális könyvszerkesztési feladathoz: a tulajdonnevek átírása.

Dr. Kóbor Márta

egyetemi adjunktus
Pécsi Tudományegyetem, BTK, Francia Tanszék
kobor.marta@pte.hu

Módszertani javaslat az utószerkesztési kompetencia fejlesztéséhez

Az előadás konkrét példákkal igyekszik bemutatni, hogyan használható komplex fejlesztési célokra az egyetemi fordítóképzésben az Európai Bizottság fordítószolgálatánál (DGT) alkalmazott hibatipológia. A fő hibatípusok rövid bemutatása után először végigjárjuk a kétkörös javítási folyamat lépéseit (1. az első változat önálló javítása a hibák típusát azonosító szinkódok alapján, 2. a piaci szempontok szerint lektorált második változat véglegesítése). Ezután megvizsgáljuk, hogyan alkalmazhatják a hallgatók a kétkörös javítás kapcsán megismert hibatipológiát és lektorálási műveleteket a gépi fordítások (hiba)elemzésére, illetve utószerkesztésére. Hipotézisem szerint a hibatípusok tudatosításával a fordítási kompetencia fejlesztése mellett mérhető módon javíthatjuk a – piacon egyre inkább elvárt – utószerkesztési készségeket.

Dr. Lakatos-Báldy Zsuzsanna

egyetemi docens
Budapesti Gazdasági Egyetem, KKK, Nemzetközi Üzleti Nyelvek Tanszék
lakatos-baldy.zsuzsanna@uni-bge.hu

A gazdasági-külkereskedelmi szaknyelv reáliáinak élete, fejlődése és halála

Az idők folyamán a szaknyelvek reáliái és terminusai változnak, módosulnak, átalakulnak, esetleg kihalnak. Ezt a jelenséget a gazdasági-külkereskedelmi szaknyelvi ismeretek tanításához használt spanyol és portugál tankönyvek vizsgálata során szeretném górcső alá

venni. Klaudy Kinga szerint a társadalmi és ipari, kereskedelmi élet reáliái (például cégek, banki intézmények, pénznemek, jogi berendezkedés) a történelem fejlődésével párhuzamosan történelmi reáliákká válnak (például pénzek: líra, márka stb.). Ha a nemzetközi ipart, bankrendszert, kereskedelmet nézzük, ezen a területen reáliákról csak tágabb értelemben lehet beszélni, hiszen a globalizáció nemzetek feletti, a szűkebb értelemben vett reáliáknak pedig egyik fontos tulajdonsága, hogy van nemzeti identitásuk. A nemzetközi életüket figyelembevéve Klaudy Kinga terminologizálódott reáliáknak nevezi őket. A BGE Külkereskedelmi Karán az 1993-ban született portugál szaknyelvi jegyzet megújítására most kerül sor, a spanyol jegyzeteket három ízben újította meg a tanszék munkaközössége közel 50 év alatt. A (terminologizálódott) reáliák frissítése, megtartása, módosítása vagy elvetése az eltelt idő és a közben bekövetkezett változások alapján feltétlenül szükséges volt. A szaknyelvi tankönyvek írásához felhasznált, illetve most felhasználandó anyagoknak az elemzésével törekszem megvizsgálni, hogy hogyan alakult ezen történelmi reáliák sorsa.

Dr. Lebovics Viktória

egyetemi adjunktus

Eötvös Lóránd Tudományegyetem, BTK, Ukrán Filológiai Tanszék

leboviki@gmail.com

Egy akusztikus regény fordításának utómunkálatai

Olekszandr Bojcsenko a „Meridian Csernovic” kiadó irodalmi szerkesztője az egyik legismertebb kortárs ukrán író, Jurij Andruhovics 2021-ben napvilágot látott utolsó *Éj Rádió* című regényéről azt mondta, hogy ez „a szerző legizgalmasabb és egyben leglíraibb műve, [...] amelyben a kalandregény találkozik a fantasy-vel, David Bowie meg a középkor vándorzenészeivel.” Andruhovics egy filozófus–író barátja pedig megfogalmazta a szerző által is rendkívül találónak tartott műfaji besorolást: akusztikus regény. „Mindig arra vágytam, hogy olyan regényt írjak, amelyben szól a zene és a nyelv is. Hiszen a zene nyelv, és a nyelv zene” – mondta a szerző és egy interjúban azt nyilatkozta, hogy írás közben minden egyes mondatot többször is hangosan felolvasott magának. Az előadás Jurij Andruhovics – akit a nyelvi lelemények virtuózának is nevezhetünk – regényének fordítása közben felmerülő feladatok megoldásáról szól.

Nagano Robin Lee

mesteroktató

Miskolci Egyetem, BTK, Modern Filológiai Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék

naganorobin@gmail.com

Dr. Tóth Loesti-Heidrun

óraadó

Miskolci Egyetem, BTK, Modern Filológiai Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék

heidiloesti@gmail.com

Tudományos cikkek fordítása – egy példa a bölcsész- és társadalomtudományokról

Magyar kutatóknak nem csak az anyanyelvükön kell publikálniuk, hanem idegen nyelveken is, legtöbbször angolul. Előadásunk azokra a bölcsész- és társadalomtudományi tanárookra fókuszál, akik cikkeiket egy magyar különkiadásban publikálták, és ezután lehetőséget kaptak arra, hogy munkájukat angolul is publikálják. Egy kérdőív segítségével (n=87) mértük fel,

milyen stratégiákhoz folyamodtak cikkük angolra való fordítása során. A szerzők több mint harmada maguk fordították le cikküket, szintén egy harmada mással fordíttatta a teljes cikket, míg a többiek csak részben. Amikor fordítót kerestek, kivétel nélkül ismerőst, vagy legfeljebb ismerős által ajánlott fordítót kértek fel. Feltűnő, hogy kevés információt kértek és kaptak a fordítók. Előadásunkban az ebből – szerzők és fordítók számára egyaránt – adódó tanulságokról lesz szó.

Dr. Luksik Livia

egyetemi adjunktus

Budapesti Gazdasági Egyetem, Külkereskedelmi Kar, Nemzetközi Üzleti Szaknyelvek Tanszék
luksik.livia@uni-bge.hu

A tájszavak, zsargonok, köznyelvi kifejezések fordítási nehézségei Borisz Vasziljev és Jurij Bondarev regényeiben

Egy szépirodalmi művet a legkülönbözőbb nyelvi eszközök (tájszavak, köznyelvi kifejezések, terminusok) használatának a szabadsága jellemzi. A tájszavak, társadalmi nyelvváltozatok fordítása során a fő probléma az, hogy lehetetlen a fordítási nyelv ugyanazon formáit használni, még akkor is, ha azok fellelhetőek a célnyelvben, mivel egy teljesen más embercsoportot azonosítanak. Vasziljev és Bondarev orosz szerzők műveiben a szereplők nyelvezetét a népies nyelvi elemek jelenléte jellemzi, melyek mindenekelőtt stilisztikai funkciót töltenek be, közvetítik a karakter társadalmi hovatartozását, képzettségének szintjét. Jelen cikkben az említett két szerző műveinek magyar fordítása példáján megvizsgáljuk az orosz köznyelvi alakok magyar nyelvre való átvitelének fő módjait, a fordítási döntések hatékonyságát.

Magnuczné Dr. Godó Ágnes

tanszékvezető egyetemi docens

Miskolci Egyetem, BTK, Modern Filológiai Intézet, Angol Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék

magnuczagnes@gmail.com

Átmenet és keretjelölők angol nyelvszakos hallgatók szemináriumi prezentációiban

A szemináriumi kiselőadás az angol nyelvszakos hallgatók tanulmányinak fontos részét képezi, amelynek célja az, hogy a hallgatók megtanulják bemutatni tanulmányaikhoz kapcsolódó ismereteiket a diskurzusközösség elvárásainak megfelelően (Kuldip–Afida, 2017). A szemináriumi kiselőadás létrehozásához a téma ismeretén túl, komplex idegennyelvi, szociokulturális, pragmatikai és diskurzuskompetenciák is szükségesek. Előadásom a fenti kompetenciák közül a diskurzuskompetenciákra koncentrálok, amelyek magukban foglalják a koherens és kohézív szövegek megalkotásának képességét. A szövegösszefüggés létrehozásának előfeltétele a megfelelő metadiszkurzív (szövegszervező) elemek használata, ezek közül is Hyland (2005) alapján az átmenet és keretjelölőket vizsgálom, amelyek fontos szerepet játszanak a diskurzusegységek megnevezésében, sorrendjének kijelölésében, valamint a diskurzusaktusok előrejelzésében és váltásában (Hyland, 2005), ezáltal jelentősen hozzájárulva a hallgatóság figyelmének irányításához és fenntartásához. Előadásomban bemutatom az átmenet és keretjelölők típusait 15 angol nyelvszakos hallgató szemináriumi kiselőadásában, és megfogalmazok néhány pedagógiai ajánlást a diskurzusjelölők explicit tanítására vonatkozóan.

Magyarné Szabó Eszter

doktorandusz, egyetemi nyelvoktató; általános iskolai tanár

Pécsi Tudományegyetem, BTK, Nyelvtudományi Tanszék; Kenderföld–Somági Általános Iskola

magyarne.eszter@gmail.com

Az anyanyelv és az idegen nyelv találkozása a fordításban: középiskolai diákok Örkenyfordításainak kontrasztív elemzése

Témám a készülő PhD-disszertációm egyik fejezetében fog szerepelni. A kutatás helyszíne egy pécsi gimnázium. A mintavétel alanyai 15–18 éves diákok, akik a német nyelvet emelt óraszámban tanulják. A forrásnyelvi szövegek közül azokat választottam ki, melyek hangsúlyosan ironikusak, rövid terjedelműek, továbbá morális üzenetet is hordoznak: *Fasírt; Jelenség; Itália; Halált okozó rósejbni; Változatok*. Ezeket a fordításokat hasonlítom össze Teresia Mora Örkeny-adaptációival.

A vizsgálat egyik hipotézise az, hogy a diákok munkáiban germanizmus fog megjelenni, azaz magyartalan szórend, szóhasználat, továbbá passzív szerkezetek a lexémák, a szintagmák és a mondatok szintjén. A másik hipotézis szerint ezek aránya nagyobb, mint Mora szövegeiben.

A nyelvi tudatosság és a nyelvi kreativitás fejlesztése a kommunikatív kompetencia részeként rendkívül fontos, ezért a kutatás legfontosabb célja egy középiskolai feladatbank létrehozása.

Mátyás Anikó

egyetemi tanársegéd

Miskolci Egyetem, BTK, Modern Filológiai Intézet, Angol Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék

ani@favoritnyelvsuli.hu

Kit érdekel, mit gondolnak a nyelvvizsgálók a nyelvvizsgálóról(!)?

A tesztelés kutatás meglehetősen sokat foglalkozik a nyelvvizsgák validitásának kérdésével, ám ez a figyelem főleg a kontextus és értékelési validításra koncentrálódik. A felszíni validitás, azaz, hogy mit gondolnak a vizsgázók a vizsgáról, csekély figyelmet kap. Ennek oka valószínűleg a felszíni validitás természetében keresendő, hiszen a felszíni validitás a tesztelésben járatlan nyelvvizsgálók és tanárok, szubjektív alapokon nyugvó, nem tudományos értékelése, személyes véleménye a vizsgáról, ezért tesztelési szempontból nem megbízható (Akbari, 2012, Davies 1999, Stevenson, 1985). Azonban az értékelési folyamat egyik fő problémája, hogy a vizsgázóknak és az értékelőknek eltérő a felfogásuk a sikeres teljesítményről (Lukácsi, 2017). Fontos megjegyezni továbbá, hogy a vizsgázók által jónak értékelt vizsgának erős motiváló ereje van, pozitív hatással van a vizsgázók nyelvtanulási hajlandóságára és teljesítményüket is növelheti (Weir, 2004). Előadásomban arra keresem a választ, hogy a felszíni validitást milyen tényezők befolyásolják, és az így kapott információ segítségével ajánlásokat teszek a jobb nyelvvizsgatesztek megalkotásához, illetve a nyelvoktatás minőségének javításához.

Dr. Mokrainé Orosz Angéla

tanszékvezető, mesteroktató

Miskolci Egyetem, BTK, Modern Filológiai Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék

mokraineangela@gmail.com

Fordítások értékelése és javítása a fordítóképzésben

A fordítóképzésben a fordítások javítása és értékelése, valamint a hallgatók részére történő visszajelzés az egyéni fordítói kompetenciák fejlesztése szempontjából alapvető fontosságú. Az előadásom célja a fordítóképzésben alkalmazott különböző javítási és értékelési módszerek áttekintése és összehasonlítása. A fordítói kompetenciák fejlesztésének egyik kulcseleme az önértékelés, a saját fordítás minőségének megfelelő megítélése, javítása és szükségszerű fejlesztése. A gyakorlatban alkalmazott különböző technikák ismertetését követően a megismert módszerek alapján kidolgozott, már tíz éve használt és folyamatosan fejlesztett saját módszert mutatok be.

Dr. Nagy János

egyetemi adjunktus

Pécsi Tudományegyetem, BTK, Anglisztika Intézet

glagonya@hotmail.com

Aktuális-e az aktuális tagolás a fordításoktatásban?

A téma–réma tagolás ismeretének fontosságát a kutatók (Baker 1992; Klaudy 1984) általában elismerik. A gyakorlatban azonban nehéz kivitelezni, hogy a rendelkezésre álló fordításgyakorlat órákon az elméletet akár csak részben ismertessük. Így a fordítás oktatók is elsősorban a szövegszerkesztés fontosságára teszik a hangsúlyt (Szöllősy 2007), pedig Daneš (1974) témastruktúráinak könnyen átlátható szerkezetei hasznosak lehetnek a fordítás előszerkesztése folyamán, elsősorban magyarról angolra vagy németre fordított szakszövegek vagy ismertetőik esetében (Göpferich 1998). Az idegen nyelvről magyarra fordított szövegek esetében pedig Firbas (1989) funkcionális mondatperspektívája hasznos, amelyhez viszont a magyar ige fókuszajátosságait kell ismerni (É. Kiss 2003). Előadásomban fordításoktatói tapasztalataimból kiindulva arra szeretnék rámutatni, hogy a fenti nyelvészeti elméletek ismertetése hosszú távon megtérül. A mondat szerkezetének szófaji és mondattani ismeretein túl az információ elosztása kommunikatív és feldolgozási szempontból is lényeges.

Dr. Nyúl Eszter Anna

egyetemi tanársegéd

Pécsi Tudományegyetem, BTK, Francia Tanszék

nyul.eszter.anna@pte.hu

A társadalomföldrajz francia kifejezéseinek fordítása és annak nehézségei

Jelen prezentáció a francia társadalomföldrajz jelzőinek kutatásáról és a magyar nyelvre történő fordítás kihívásairól szól. A kitűzött cél annak megismerése volt, hogy milyen általunk ismert és kevésbé ismert területeken kutatnak, írnak róla. A gyűjtőmunka elvégzéséhez szükséges volt a magyar földrajztudomány diszciplínán belüli tudományterületi felosztásának megértése. Ezt követte a komparatív vizsgálat, amely a magyar felosztással hasonlította össze, hogy milyen egykori és jelenlegi kutatási fókusszal fordulnak a franciák e témához, és azokat milyen névvel illetik. A kutatásból kitűnt, hogy különböző iskolák eltérő értelmezési keretnek esik áldozatul

a földrajzi terminológia, emiatt nem tekinthető egységesnek és megszilárdultnak, ami a fordítás munkafolyamatának nehézségeihez is vezet. Emellett a kutatás rávilágított arra is, hogy milyen elterjedt és színes a földrajz/la *géographie* kifejezés világa.

Dr. Paksy Tünde

egyetemi adjunktus

Miskolci Egyetem, BTK, Modern Filológiai Intézet, Német Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék

tunde.paksy@uni-miskolc.hu

Variációk diótörőre

A *Diótörő* hallatán elsősorban Csajkovszkij karácsonyi klasszikussá vált balettje jut a nagyközönség eszébe, míg a balett alapjául szolgáló mű, E.T.A. Hoffmann *Diótörő és egérkirály* című meséje kevesebbek számára ismert eredeti formájában. Mindazonáltal a balett népszerűsége annyiban visszahatott Hoffmann meséjének magyar recepciójára, hogy számos teljes vagy átdolgozott szövegkiadást ösztönzött. Ezeknek egy része valóban az eredeti szövegre referál, míg mások a balett-változathoz, vagy annak egy konkrét előadásához kötődnek szorosabban. Az előadás igyekszik felvázolni ezen szövegek szövevényes kapcsolatait, miközben arra a kérdésre is keresi a választ, milyen koncepció alapján dolgozták át az egyes szövegeket.

Dr. habil. Pethő József

habilitált főiskolai tanár

Miskolci Egyetem, BTK, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, Magyar Nyelvtudományi Tanszék

pethojos@gmail.com

A stilsztika mint alkalmazott nyelvészeti diszciplína

A stilsztika tudományrendszertani helyének meghatározása régóta kiterjedt diszkusszió tárgya. A különböző nézetek között nemegyszer felmerül az alkalmazott nyelvészethez való besorolás is. Jelen előadás ebből kiindulva, a mai magyar stilsztika fő tendenciáira fókuszálva azt kívánja bemutatni, hogy melyek azok a területek, kutatási témák, amelyek ezt a felfogást támogatják. A kifejtésben a következő szempontok, interdiszciplináris kapcsolatok – azaz témakörök – jelennek meg: stíluselmélet, fordítástudomány és stilsztika, pragmatika és stilsztika, nyelvpedagógia és stilsztika.

Rumi Enikő

egyetemi tanársegéd, doktorandusz

Pécsi Tudományegyetem, Irodalom- és Kultúratudományi Doktori Iskola

rumieniko@gmail.com

Alonso Quijano, a Pierre Ménard szerzője: a fordítás metaforája és a metafora fordítása

Tanulmányom egyik végpontja a fordító szerzősége, a másik pedig a Borges több művében tárgyalt időbeliség kérdése. A fordítás egy több problémát is felvető kérdéskör, ezekből Borges nyomán haladva emelem ki a fordító látható és láthatatlan működésének témáját, valamint ezt tovább gondolva azokat az eseteket, melyekben a fordító szükségképpen társszerzőként járt el. Utóbbival kapcsolatban kommentálom a latin-amerikai kolonizáció során keletkezett szövegek

forráskritikai szemszögből való vizsgálatát, amely összeér Borges *Pierre Menard, a Quixote szerzője* című műben felvetett kontextualitás kérdésével. Hogyan fordította le/át az egykori szövegeket a kor – teszem fel a kérdést, s ezzel a fordítás folyamatát a Borgesenél oly sokszor felmerülő folyó, a többször megcáfolt idő gondjaira bízom. A fordítás utómunkái közé tartozik ugyanis az időbeliséggel összefüggő fordításkritika is, az újrafordítás szükségessége, jogosultságának kérdése is. Lehet-e, kell-e „javított kiadás” a klasszikusok megértéséhez?

Sasvári Anna

egyetemi tanársegéd; doktorandusz

Miskolci Egyetem, BTK, Modern Filológiai Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék; Miskolci Egyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola

sasvaripanni@gmail.com

Gyermekirodalmi fordítások és újrafordítások komparatív elemzése

Egy fordítás az eredeti mű egy lehetséges célnyelvi változata, melyet az adott fordító szubjektív értelmezése, személyisége, olvasottsága, szókincse, nyelvi kompetenciája alakított, és amely a fordító tudatos és nem tudatos fordítói döntései nyomán, valamely fordítói stratégia alkalmazásával jött létre. A fordítói döntések indikátorai lehetnek azon elemek, melyek vizsgálatával a fordításokat egyenként – a fordítói stratégia beazonosításához – is felhasználók, a komparatív elemzés során pedig a fordított művek egészét vetem egybe az eredeti művel, illetve a fordításokat egymással. Vizsgálatom tárgyát a szociopragmatikai elemek, az idézőigék, az onomasztikai elemek, a reáliák, a normasértések, illetve a mesés földrajz és szociológia elemei képezik. Előadásomban bemutatom, milyen megállapítások tehetők ezen elemek vizsgálatát követően, az egyes fordításokban milyen eltérések tapasztalhatók és ezekből milyen következtetéseket vonhatunk le a fordítói attitűdre és a mű egészére nézve.

Sárvári Kinga Fanni

doktorandusz; fordító

Eötvös Lóránd Tudományegyetem, BTK, Fordító és Tolmácsképző Tanszék; DRV Bund

sarvarikingafanni@gmail.com

Gondolatok a Lied (újra)fordíthatóságáról

Az előadás középpontjában a speciális műfordítói kihívást jelentő dalok újrafordításának kérdése áll. Új célnyelvi dalszövegek megalkotásakor a forrásnyelvi szövegre, a zenei anyagra és az énekelhetőség szempontjaira is tekintettel kell lenni, hogy olyan kompromisszumos megoldás szülessen, mely a számos feltétel közül minél többnek megfelel. Dalfordítási taxonómiákból (Franzon, Low) kiindulva egy műfajspecifikus fordításelemző modell felvázolásával és alkalmazásával a dalfordítások tulajdonságai számszerűsíthetők, s a célnyelvi változatok összevethetővé válnak. Az elemzési modell bemutatását kvalitatív vizsgálat egészíti ki; a komplex analízis új terminusok (szöveg–zene kohézió, vokális ekvivalencia) bevezetését is szükségessé teszi. A modell gyakorlati alkalmazási lehetőségeit egy Liszt-dal német nyelvű eredetije és magyar fordításai szemléltetik. Az eredmények adalékul szolgálhatnak a (mű)fordításkritika, az audiovizuális fordítóképzés, a zenepedagógia és a zeneműkiadás számára is.

Dr. Seidl-Pécs Olívia

egyetemi docens

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar,
Idegen Nyelvi Központ

seidl-pech.olivia@gtk.bme.hu

Szükséges-e ellenőrizni a terminusokat a validált terminológiai adatbázis és fordítómémória használatával készült gépi fordítások esetében?

Az ezredfordulót követő kommunikációs tendenciák következtében megnövekedett a szaknyelvi dokumentumok fordításának volumene. A dokumentumok többnyelvű előállítására szükségessé teszi, hogy az adott szaknyelvre jellemző terminológiai konzisztencia a többnyelvű, multikulturális környezetben is megvalósuljon. A folyamatos többnyelvű kommunikáció és a rövid időkeretek biztosítása mellett a fordítóknak fontos törekvése az információvesztés és -torzulás minimalizálása. Ezen szempontegyüttes miatt került az utóbbi évtizedekben előtérbe a terminológiai adatbázisok és fordítómémóriák használata mellett a gépi fordítás integrálása is a fordítási munkafolyamatba.

Előadásomban a fordítások kapcsán felmerülő terminológiai hibákra kívánok fókuszálni. Kiindulásként a humán fordítás + lektorálás és a gépi fordítás + utószerkesztés munkafolyamata közötti eltéréseket vizsgálom, majd a DGT által használt hibatipológiát mutatom be, végül pedig egy induló projekt tapasztalatait osztom meg.

Dr. Somodi Júlia

egyetemi docens

Károli Gáspár Református Egyetem, Keleti Nyelvek és Kultúrák Intézete, Japanológia Tanszék

somodi.julia@kre.hu

Dialóguson alapuló oktatói visszajelzések. A hallgatói fordítások „értékelése”

Az előadás a visszajelzés, javítás, értékelés fogalmakat járja körül. A hallgatói fordítások javításáról, értékeléséről megjelent korábbi tanulmányok leginkább a fordítóképzésre (Dróth 2011, Farkasné 2015, Klaudy 2005, Washbourne 2014) összpontosítanak. Jelen kutatás a BA-képzés keretein belül indított fordítói specializáció hallgatóinak fordításaira adott visszajelzésekre helyezi a hangsúlyt. A vizsgált nyelvpár japán–magyar.

Az előadás kitér a félév végi értékelés szempontjainak bemutatására, illetve részletesen ismerteti a félév során a házi feladatoknál, az órai közös fordításoknál alkalmazott dialóguson alapuló oktatói és hallgatói visszajelzési módszereket. Egy kérdőív eredményei alapján ismertetem a hallgatók visszajelzésekről alkotott véleményét is. Arra keresem a választ, hogy milyen hatékony oktatói (és hallgatói) visszajelzésekre érdemes építeni, amelyek ösztönzőleg hatnak a hallgatókra, ugyanakkor nyelvi és fordítói készségeiket is fejlesztik.

Dr. Taskovics Okszana

lektor

Eötvös Lóránd Tudományegyetem, BTK, Szláv és Balti Filológiai Intézet, Ukrán Filológiai Tanszék

taskovics.okszana@gmail.com

Mielőtt felgördül a függöny – Ukrán Drámaírók Budapesten című színházi projekt fordítói szemmel

Hogy mi történik a fordítás után? Ilyenkor a szakemberek rendszerint javítják, lektorálják, utószerkesztik az elkészült anyagot. Ezután pedig a szöveg az esetek túlnyomó többségében kikerül a látókörünkből. Érdekes és tanulságos lehet azonban végig követni fordítás további útját.

Decemberben Budapesten lezajlott az Ukrán Drámaírók Budapesten című színházi projekt, amely két rendezvényt foglalt magában: az *Érzelmek szótára háború idején* című felolvasószínházi estét és a szerzőkkel történő kerekasztal-beszélgetést, illetve a *Háború és művészet* című zártkörű szakmai találkozót a vendég ukrán szerzők, a fordítók és a magyar színházcsinálók részvételével.

Az előadásomban szeretném bemutatni, milyen nehézségekkel találkoztak a fordítók a színházi darabok fordításakor, mire kell figyelni az ilyen jellegű szövegek fordításakor, illetve milyen kérdések merülnek fel szakmai körökben egy kétnyelvű színházi projekt megvalósításakor.

Dr. Tóth Loesti-Heidrun

óraadó

Miskolci Egyetem, BTK, Modern Filológiai Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék

heidiloesti@gmail.com

Hibaelemzés a kontrasztív nyelvészet tükrében

Előadásomban a kontrasztív nyelvészetből kiindulva hallgatóink fordítási hibáit elemzem. A magyar és a német különböző nyelvcsaládhoz (finnugor vs. indoeurópai) és különböző nyelvtípushoz (agglutináló vs. flektáló) tartozik, viszont a közös történelemnek köszönhetően mégis sok szempontból hasonlónak is vált. Az kontrasztív nyelvészet a két nyelv közötti különbségeket és hasonlóságokat elemzi, hogy ezáltal segítse a tanítást és a fordítást. A korpuszomban hallgatói fordításokból áll. Hibák a nyelv minden szintjén fordulnak elő, morfológiai, szemantikai, szintaktikai, valamint stilisztikai problémákra mutatok példát. Attól függően, hogy a szöveg értelmét zavarják vagy sem, nagy, illetve kicsi hibának nevezzük őket. Az elemzésem által világosabb képet kapok arról, milyen nehézségei vannak a hallgatóknak, illetve miben tudok nekik segíteni.